

فرهنگ

و

جنسیت

رضا اسماعیلی*

تغییرات اجتماعی در زمینه‌های فرهنگی مساعد به وجود آمده و خود نیز عامل موجد دیگر تغییرات فرهنگی می‌باشد.

این نوشتار تلاش دارد، تا به یکی از مهمترین مباحث فرهنگی جامعه یعنی رابطه جنسیت و فرهنگ پردازد و ایده اصلی آن مرور مطالعات میدانی انجام شده با عنوان «بررسی نگرش‌های رفتاری اجتماعی - فرهنگی مردم شهر اصفهان» است که به سفارش دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی استان اصفهان در سال ۱۳۷۸ انجام شده است.

این نوشتار از دو بخش تشکیل شده است. بخش اول به طرح مقوله فرهنگ و جنسیت می‌پردازد و در قسمت دوم مهمترین یافته‌های مطالعه بر اساس متغیر جنسیت ارائه می‌گردد.

* - پژوهشگر مسائل اجتماعی - فرهنگی.

بررسی رابطه فرهنگ و جنسیت از جمله مباحث مهم جامعه‌شناسی و روان‌شناسی فرهنگ به‌شمار می‌رود. این حوزه از جامعه‌شناسی فرهنگ از جدیدترین مطالعات حوزه فرهنگ می‌باشد.

جامعه در حال گذار ایران با برخورداری از تجارب انقلاب اسلامی و تجارب حاصل از جنگ و تحولات اخیر فرهنگی - اجتماعی و سیاسی، در شرایط خاصی به سر می‌برد. تکوین، رشد و اوجگیری نهضت‌های اجتماعی گروهها و اقشار مختلف را باید از جمله برآیند تحولات اجتماعی در ایران معاصر دانست. ساخت جمعیتی جوان با حجم حدود ۵۰٪ از کل جمعیت در جامعه، افزایش جمعیت دانش‌پژوهان و فارغ‌التحصیلان دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی، افزایش میزان سواد، افزایش جمعیت شهرنشین، گسترش وسایل ارتباط جمعی، تغییر موقعیت اجتماعی زنان و افزایش مطالبات اجتماعی آنان از جمله مهمترین تحولات اجتماعی ربع قرن اخیر ایران به‌شمار می‌رود. این

گفتاری کوتاه درباره فرهنگ‌شناسی در جامعه

مقوله فرهنگ از جمله مقولاتی است که مورد توجه اندیشمندان در حوزه‌های مختلف دین و فلسفه، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، اقتصاد، تعلیم و تربیت، علم و فن‌آوری، توسعه و عقب‌ماندگی و... واقع شده و هر یک از اندیشمندان فراخور تخصص و تجربیات علمی و بینشی خود بدان پرداخته‌اند. تنوع دیدگاه‌ها موجب شده است که حتی صاحب‌نظران بر سر تعریف فرهنگ و عناصر تشکیل‌دهنده آن اتفاق نظر نداشته باشند. با نگاهی اجمالی به تعاریف مفهومی مطرح شده، دو دسته تعریف را می‌توان از یکدیگر متمایز ساخت. برخی از اندیشمندان فرهنگ را در مقابل طبیعت قرار داده و هر آنچه که ساخته و پرداخته انسان است فرهنگ پنداشته‌اند. به‌زعم این گروه فرهنگ مشتمل بر اجزای مادی و معنوی است. دسته‌ای دیگر فرهنگ را فقط یک امر معنوی دانسته و صرفاً جنبه‌های نمادین در زندگی اجتماعی را مقوله فرهنگی محسوب کرده‌اند.

نزاع این دو دسته و تلاش برای دستیابی به جامعیت و مانعیت، مفهومی در حال تداوم است. نمونه این تلاش را باید در سازمان فرهنگی ملل متحد (یونسکو) ملاحظه کرد. به نظر یونسکو فرهنگ کلیت تامی از ویژگی‌های معنوی، مادی، فکری و احساسی است که یک گروه اجتماعی را مشخص می‌کند. فرهنگ نه فقط هنر و ادبیات را در بر می‌گیرد، بلکه شامل آیینهای زندگی، حقوق اساسی نوع بشر، نظامهای ارزشی، سنتها و باورهاست.^۱

عدم اتفاق اندیشمندان بر سه مفهوم فرهنگ را می‌توان ناشی از دو عامل مهم پنداشت.

۱- مقوله فرهنگ مقوله‌ای پیچیده و کثیرالابعاد است. سیر تحول تاریخی این مفهوم و استفاده روزافزون کاربرد آن در دیگر حوزه‌ها و رشته‌ها به پیچیدگی آن افزوده است.

۱- یونسکو، ۱۹۸۲، به نقل از کتاب فرهنگ و توسعه، ص ۱۳.

۲- مقوله فرهنگ در جامعه ما یک مقوله سهل ممتنع و عامیانه است. چه بسا افرادی که بر اساس تجارب شخصی در چارچوب زندگی روزمره، خود را در زمینه فرهنگ متخصص دانسته و راجع به چستی پدیده‌های فرهنگی عقیده خود را ابراز می‌دارند و راهبردهای تحلیلی مورد نظر خود را بیان می‌نمایند. این تصور پیش نیاید که نگارنده معتقد است که مقولات فرهنگی در جامعه باید به تعداد افراد معینی واگذار شود و بقیه ناظر و تماشاچی آن باشند. این امر نه فقط ممکن نیست، بلکه مفید هم نمی‌باشد. با وجود این با اطمینان باید اعلام کرد تا وقتی مقوله فرهنگ عامیانه تلقی شود. ماندن در معضلات فرهنگی و وارد شدن به بحرانهای فرهنگی یک امر طبیعی است. اکنون سؤال مهم این است که چه باید کرد؟ به نظر می‌رسد در جامعه، دانش فرهنگ‌شناسی باید از پوسته فعلی خود خارج شود و در محتوا و روش خود تجدید نظر کند.

اکنون وقت آن فرا رسیده که ما فرهنگ را به عنوان یک مقوله پیچیده و بین رشته‌ای مورد توجه قرار دهیم و عناصر آن را پس از شناخت، طبقه‌بندی نماییم. چگونگی تکوین، رشد و تغییرات پدیده‌های فرهنگی را مطالعه کنیم و سازوکار آنها را دریابیم و با عنایت به درهم تنیده شدن جهان اجتماعی و فرهنگی مقولات آینده‌نگری را جدی بگیریم و سرمایه‌گذاری مناسب داشته باشیم. اینک وقت آن فرا رسیده که آموزش فرهنگ و فرهنگ‌شناسی را در نظام آموزشی جدی بگیریم و در تربیت نیروی متخصص کوشش لازم را به عمل آوریم. با وجود نیاز فراوان سازمانها و مؤسسات دولتی و خصوصی به کارشناس امور فرهنگی، تغییر در برنامه‌های آموزش دانشگاهی الزامی است. با گذراندن ۲ تا ۵ واحد درس دانشگاهی نه فقط نمی‌توان به دانش و مهارت کافی برای پرورش مهندس فرهنگی دست یافت، بلکه نمی‌توان وارد دالان حوزه نظریه پرداز فرهنگی شد.

به نظر نگارنده با توجه به علایق و تجربه شخصی به عنوان محصل حوزه فرهنگ، راهی جز ارزیابی انتقادی از راه پیموده شده و تحلیل بیطرفانه و عالمانه آن نیست. با تجدید نظر در ساختار و روشهای آموزش دانشگاهی باید به تربیت کارشناسان عرصه فرهنگ همت گماشت و با ارتقای سطح کمی و کیفی آنان، میزان دانش و سطح مهارت دست‌اندرکاران مقوله فرهنگ و مدیریت رویارویی با آسیب‌های فرهنگی را ارتقا بخشید.

بخش اول: فرهنگ و جنسیت

مقدمه

در نگاه اولیه، موضوع جنس و جنسیت در مقایسه با مقوله فرهنگ به مراتب ساده‌تر به نظر می‌رسد، خالق دانا در نظام هستی موجودات را دو گونه مذکر و مؤنث آفریده است. بقا و دوام هستی در عرصه نبات، حیوان و انسان در آفرینش دو جنس می‌باشد.

در قرآن کریم آیه ۲۱ سوره روم، خداوند می‌فرماید: «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ»

«از نشانه‌های او (خداوند) این است که از خود شما برایتان همسرانی آفرید تا در کنار آنها آرام گیرید و میان شما دوستی و مهربانی به وجود آورد به راستی که برای مردمی که بیندیشند نشانه‌های حق آشکار است». در نظام آفرینش جنس مذکر و مؤنث به نحوی تمام‌کننده و مکمل یکدیگر می‌باشند و بر اساس تأکید اسلام ریشه و منشأ هر دو جنس واحد می‌باشد.

درباره تفاوت‌های این دو جنس، بین آیین‌ها و مکاتب و صاحبان اندیشه اختلاف نظر وجود دارد. زیست‌شناسان، روان‌شناسان، جامعه‌شناسان هر کدام درباره این نابرابریها سخن‌ها گفته و مطلب‌ها نوشته‌اند. حتی در دوره‌های اخیر، دیدگاه‌های خاصی راجع به تفاوت زنان و مردان با نگاهی

۱۹۸۳)، احساس هویت (لاوز و شوارتز ۱۹۷۹) و از نظر فراگردهای کلی آگاهی و ادراک خود (بیکر میلر ۱۹۷۶، کاسپر ۱۹۸۶) و ساخت واقعیت اجتماعی بینش و تجربه‌های زندگی‌شان متمایز هستند. زنان با فرزند زاده خودشان رابطه‌ای متفاوت از مردان برقرار می‌کنند (روسی ۱۹۸۳، لور ۱۹۷۸) پسران و دختران سبکهای بازی آشکارا متفاوتی دارند (بست ۱۹۸۳، لور ۱۹۷۸)؛ زنان بزرگسال با خودشان و یا زنانی که مورد بررسی قرار می‌دهند به شیوه‌های منحصر به فردی رابطه برقرار می‌کنند (آشر و دیگران ۱۹۸۴)؛ در واقع تجربه کلی زندگی زنان از کودکی تا پیری، تفاوتی بنیادی با تجربه مردان دارد (برنارد ۱۹۸۱).

این آثار گوناگون راجع به تفاوت آگاهی و تجربه زندگی زنان در مجموع پاسخهایی متفاوت به پرسش «درباره زنان چه می‌دانیم» ارائه می‌دهد.^۲ درباره تفاوت‌های جنسی برای یافتن پاسخ مناسب به پرسش دوم و تبیینی و چرایی این پدیده، دیدگاه‌های مختلفی وجود دارد که در ذیل به سه گونه آن اشاره می‌کنیم.

۱- تبیین زیست‌شناختی تفاوت‌های جنسی: تبیین زیست‌شناختی، تفاوتها را ناشی از تفاوت‌های زیست‌شناختی و شناخت متفاوت زیستی زنان و مردان می‌داند (روسی ۱۹۸۳). کارکردهای زیست‌شناختی متفاوت، زنان و مردان را به الگوهای متفاوت رشد هورمونی آنها طی چرخه حیات نسبت می‌دهد که همین امر نیز به تفاوت‌های خاص جنسی در ویژگیهایی چون حساسیت در برابر نور و صدا و تفاوت‌هایی در ارتباطات با نیمکره‌های راست و چپ مغز منجر شده است. به عقیده او همین تفاوت‌هاست که زمینه‌ساز الگوهای متفاوت بازی در کودکان می‌شوند.

۲- جرج ریتزر، نظریه‌های جامعه‌شناسی در دوران معاصر،

ترجمه محسن ثلاثی، ص ۴۶۰-۴۵۹.

۳- جرج ریتزر، همان، ص ۴۶۱ تا ۴۷۱.

خاص یا به عرصه اندیشه نهاده و مردانی هم برای خود جست‌وجو کرده است.

این دیدگاه که در اصطلاح «فمینیسم» تلقی می‌شود «بخشی از یک رشته پژوهش در باره زنان است که به‌طور ضمنی یا رسمی نظام گسترده و عامی را درباره ویژگیهای بنیادی زندگی اجتماعی و تجربه انسانی از چشم‌انداز یک زن ارائه می‌دهد. این نظریه از سه جهت متکی به زنان است، اول آنکه در «موضوع» عمده تحقیق و نقطه شروع همه بررسیهایش موقعیت (یا موقعیتها) و تجربه‌های زنان در جامعه است. دوم آنکه این نظریه زنان را به‌عنوان موضوع کانونی در فراگرد تحقیق در نظر می‌گیرد، یعنی در صدد آن است که جهان را از دیدگاه (یا دیدگاه‌های) متمایز زنان در جهان اجتماعی نگاه کند. سوم اینکه، نظریه فمینیستی دیدگاه انتقادی و فعالانه‌ای به سود زنان دارد و در پی آن است که جهان بهتری برای زنان بسازد - که به نظر آنها بدین ترتیب جهان برای کل بشر نیز بهتر خواهد شد.^۲

نیروی محرک نظریه فمینیستی معاصر، یک پرسش به‌ظاهر ساده است: «درباره زنان چه می‌دانیم؟» به عبارت دیگر زنان در تحقیقات انجام گرفته کجا هستند؟ در صورت عدم حضور آنها در این تحقیقات دلیل عدم حضورشان چیست؟ و در صورت حضور، دقیقاً چه کار می‌کنند؟ موقعیتشان را چگونه تجربه می‌کنند؟ چه نقشی در آن موقعیت دارند؟ آن موقعیت برایشان چه معنایی دارد؟

مضمون اصلی ادبیات مربوط به تفاوت‌های جنسی در دوران معاصر این است که، زندگی روحی - درونی زنان در شکل کلی آن با حیات روحی مردان تفاوت دارد. زنان از جهت ارزشها و منافع بنیادیشان (رودیک ۱۹۸۰) شیوه داوریه‌های ارزشی (گیلیگان، ۱۹۸۲)، ساخت انگیزه‌های دستاوردی (کافمن و ریچاردسون ۱۹۸۲)، خلاقیت ادبی (گیلبرت و گوبار ۱۹۷۹)، تفننهای جنسی (هایت ۱۹۷۶، ردوی ۱۹۸۴، اسنیتو

**جامعه در حال گذار ایران با برخورداری از تجارب انقلاب اسلامی
و تجارب حاصل از جنگ و تحولات اخیر فرهنگی - اجتماعی و سیاسی،
در شرایط خاصی به سر می‌برد. تکوین، رشد و اوجگیری نهضت‌های اجتماعی
گروهها و اقشار مختلف را باید از جمله برآیند تحولات اجتماعی در ایران معاصر پنداشت.**

در جمع‌بندی از دو مقوله «فرهنگ» و «جنسیت» که در بالا به‌طور اختصار مورد بررسی قرار گرفت، باید گفت که نوع جنس (زن یا مرد بودن) یک موضوع زیستی است، اما جنسیت یک مقوله «زیستی - روانی - اجتماعی و فرهنگی» است. هر جامعه بر اساس نظام ارزشی خود الگوها یا هنجارهای معینی برای زن و مرد در دوره‌های مختلف زندگی از کودکی، نوجوانی، جوانی، میانسالی و کهنسالی تعبیه کرده است. افراد در دوره‌های مختلف حیات بر اساس نظام ارزشی و الگوهای متناسب با آن نظام رفتار نموده و خود را تعریف می‌نمایند و به اصطلاح «هویت» خود را مشخص می‌سازند.

این مقاله قصد ندارد که به نحوی تعارض‌های اجتماعی بین زنان و مردان در جامعه را مطرح کند و مدافع اندیشه‌های فمینیستی باشد. اگر چه به نظر نگارنده، مطرح شدن زنان به‌عنوان یک گروه قدرتمند اجتماعی در اجتماعات شهری جامعه ما و حتی با قوت گرفتن جنبش برابری‌طلبی بروز رگه‌هایی از نهضت فمینیسم جای تأمل دارد که باید در فرصت مقتضی بدان پرداخته شود و حتی شدت این موضوع تا حدی است که در سالهای اخیر در سنتی‌ترین بخش اجتماعی ما یعنی مجالس مذهبی زنانه نیز به سمت استقلال‌خواهی و انجام همه امور به‌دست خود زنان به پیش رود.

در این نوشتار قصد داریم که مقوله فرهنگ و نگرشهای فرهنگی - اجتماعی زنان و مردان را بر اساس مطالعات میدانی انجام شده در شهر اصفهان مقایسه نماییم.

۲- تبیین نهادی: تبیین نهادی تفاوت‌های جنسی نیز، به کارکردهای متمایز زنان در زاییدن و مراقبت‌کردن از کودکان تأکید می‌کند. همین مسؤلیت مادر بودن را باید عامل تعیین‌کننده عمده در تقسیم کار جنسی گسترده‌تری دانست که زنان را عموماً به کارکردهای همسری، مادری و به حریم خصوصی خانه و خانواده و در نتیجه به یک رشته رویدادها و تجربه‌های زندگی مرتبط می‌سازد که با تجربه‌های مردان تفاوت دارند. در این محیط اجتماعی، زنان تفسیرهای متمایزتری از دستاوردها به عمل می‌آورند، ارزشها و مصالح متفاوتی کسب می‌کنند، در برقراری روابط باز مهارت بیشتری از خود نشان می‌دهند. بیشتر از مردان توجه دلسوزانه به دیگران نشان می‌دهند و با زنان دیگر (مادران، خواهران، دختران، همسران و دوستان) که هر یک در عرصه جداگانه خود سکونت دارند، شبکه‌های حمایتی خاصی تشکیل می‌دهند.

۳- تبیین روان‌شناختی - اجتماعی جنسیت: تبیین‌های روان‌شناختی - اجتماعی تفاوت‌های جنسی بر دو دسته‌اند. یکی نظریه‌های پدیدارشناسانه و دیگری نظریه‌های اجتماعی شدن، در نظریه‌های پدیدارشناسانه، افراد الگوهای مفهومی خود را در درون تجربیات روزمره بر اساس جنسیت زن یا مرد بودن مقوله‌بندی کرده، و آن را سامان می‌بخشند. در نظریه‌های اجتماعی شدن، نظام فرهنگی جامعه، نقشها و الگوهای مربوط به آن نقشها و انتظارات و نیز هر نقش را برای زنان و مردان به‌طور جداگانه تعریف می‌کند. این تبیین در واقع مکمل تبیین نهادی به شمار می‌رود.

راهی جز ارزیابی انتقادی از راه پیموده شده و تحلیل بیطرفانه و عالمانه آن نیست. با تجدید نظر در ساختار و روشهای آموزش دانشگاهی باید به تربیت کارشناسان عرصه فرهنگ همت گماشت و با ارتقای سطح کمی و کیفی آنان، میزان دانش و سطح مهارت دست‌اندرکاران مقوله فرهنگ و مدیریت مواجهه با آسیب‌های فرهنگی را ارتقا بخشید.

در رویارویی با پدیده‌ها، مسائل و وقایع می‌باشد. منظور از آگاهیهای اجتماعی و فرهنگی، فرآیند سازماندهی، تعبیر و تفسیر و ارتباط اطلاعات اجتماعی - فرهنگی که از طریق حواس کسب می‌شود، می‌باشد. عقاید عمومی، داوری جمعی درباره امور و مسائل مختلف و مهم جامعه است. رفتار، عملکرد قابل مشاهده از طریق سؤالات مطرح شده در پرسشنامه است که پاسخگو اظهار داشته است. منظور از ارزشهای اجتماعی، مفاهیم انتزاعی می‌باشند که اکثریت جامعه آنرا خواستنی، درست و خوب می‌دانند.

بخش دوم: نگرشهای فرهنگی - اجتماعی مردان و زنان شهر اصفهان

در قسمت دوم، رابطه فرهنگ و جنسیت از نظر جامعه مورد مطالعه با تأکید بر متغیر اصلی یعنی جنسیت پاسخگویان توصیف می‌گردد. این قسمت مشتمل بر نگرشها، باورها، اعتقادات، ارزشها و رفتارها به عنوان اجزای اصلی مفهوم فرهنگ بر اساس لایه متغیر جنسیت (زن یا مرد بودن) است.

۴- خوانندگان محترم برای اطلاع بیشتر به اصل گزارش پژوهش به دفتر پژوهش اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی مستقر در بنیاد فرهنگی امیرقلی امینی مراجعه فرمایند.
۵- مطالعه پیش‌بینی نتایج انتخابات میان‌دوره‌ای مجلس شورای اسلامی در اصفهان.
در اینجا لازم است از همکاریهای آقای وحید قاسمی و مصاحبه‌گران که از دانشجویان رشته سینمای دانشکده سوره در رشته علوم اجتماعی مرکز آموزش عالی حضرت زینب(س) بوده‌اند تشکر نمایم.

برای آشنایی بیشتر خوانندگان باید این نکته را یادآور شد که این مطالعه با عنوان «نگرشها و رفتارهای اجتماعی فرهنگی مردم شهر اصفهان» به سفارش دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی استان اصفهان انجام شده است.^۴ قلمرو مطالعه شهر اصفهان می‌باشد. جامعه مورد مطالعه، کلیه افراد ۱۶ سال و بالاتر ساکن شهر اصفهان بوده‌اند. برای انجام مطالعه، شهر اصفهان به چهار منطقه و به بلوکهای مختلف طبقه‌بندی شده و با عنایت به مطالعات قبلی،^۵ $n = 461$ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسشنامه ۱۴۷ سؤالی بود که دکتر منوچهر محسنی در مطالعه کشوری در سال ۱۳۷۴ به کار برده بود.

شیوه جمع‌آوری اطلاعات مصاحبه بوده است که به کمک ۸ پرسشگر آموزش‌دیده اطلاعات مورد نیاز جمع‌آوری شده است. به دلیل گستردگی، داده‌های این مطالعه، پس از انجام پردازشهای لازم بر اساس چهار متغیر کلیدی جنسیت، میزان تحصیلات، گروه سنی و پایگاه اجتماعی - اقتصادی طبقه‌بندی گردید.

در ذیل اهم یافته‌های مطالعه انجام شده بر اساس لایه‌های مختلف متغیر جنسیت (زن یا مرد بودن) توصیف می‌گردد. به علت کوتاه شدن مطلب و ساده‌تر کردن آنها، فقط میزان درصد ذکر شده و از آوردن فراوانی‌های مطلق خودداری شده است. به منظور برداشت مشترک از مفاهیم به کار برده شده در ذیل مفاهیم اصلی معرفی و تعریف می‌گردد. منظور از نگرش، آمادگی ویژه فرد از نظر روانی

۱- نگرش درباره خانواده و ازدواج

جدول شماره ۱: نگرشهای زنان و مردان درباره خانواده و ازدواج در شهر اصفهان

شاخص آماری تفاوت	کل		زن		مرد		مقوله
	مخالف	موافق	مخالف	موافق	مخالف	موافق	
$\chi^2 = 0$ P = 1	۴/۹	۹۵/۱	۵/۱	۹۴/۹	۴/۸	۹۵/۲	لزوم خواستگاری
$\chi^2 = 0/۱۴$ P = 0/۷۰	۱۳/۴	۸۶/۶	۱۴/۳	۸۵/۷	۱۲/۶	۸۷/۴	وجود مهریه برای ازدواج
$\chi^2 = ۱/۲۸$ P = 0/۲۶	۲۴/۷	۷۵/۳	۲۲/۲	۷۷/۸	۲۷/۶	۷۲/۴	لزوم جهیزیه کافی
$\chi^2 = ۳۸۵$ P = 0/۰۸	۴۲/۳	۵۷/۷	۴۷/۷	۵۲/۳	۳۷/۹	۶۲/۱	وجود جشن نامزدی
$\chi^2 = 107$ P = 0/۸۰	۲۹	۷۱	۲۸/۴	۷۱/۶	۳۰	۷۰	معاشرت دختر و پسر قبل از ازدواج
$\chi^2 = 2/98$ P = 0/۰۸	۸۷/۶	۱۲/۴	۹۰/۷	۹/۳	۸۴/۷	۱۵/۳	ازدواج با بیش از یک زن
$\chi^2 = 1/56$ P = 0/۲۱	۶۹/۵	۳۰/۵	۷۲/۸	۲۷/۲	۶۶/۳	۳۳/۷	ازدواج با اقوام نزدیک
$\chi^2 = 0/۱$ P = 0/۹۱	۵/۷	۹۴/۳	۵/۳	۹۴/۷	۶	۹۴	لزوم رضایت پدر و مادر در هنگام ازدواج
$\chi^2 = 0/۱$ P = 0/۹۲	۶۹/۳	۳۰/۷	۷۰	۳۰	۶۸/۹	۳۱/۳	برگزاری مراسم عروسی باشکوه
$\chi^2 = 2/04$ P = 0/۱۵	۴۸/۱	۵۱/۹	۵۲/۴	۴۷/۶	۴۴/۶	۵۵/۴	اظهار نظر پدر و مادر در امور فرزندان پس از ازدواج
$\chi^2 = 0/52$ P = 0/۴۷	۳/۳	۹۷/۷	۳/۳	۹۶/۷	۱/۸	۹۸/۲	اجرای برنامه تنظیم خانواده

زنان اظهار داشته‌اند که به طور متوسط سن مرد باید ۳/۸ سال از سن زن در هنگام ازدواج بیشتر باشد. در صورتی که مردان تفاوت متوسط ۴/۱۳ سال را مناسب‌تر دانسته‌اند. میانگین تعداد مناسب فرزندان از نظر زنان ۲/۴ و از نظر مردان ۲/۶ می‌باشد. از لحاظ آماری بین نظر زنان و مردان تفاوتی وجود ندارد.

بر اساس نتایج جدول شماره ۱ بین نظرات زنان و مردان درباره مقوله‌های فوق تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. میانگین سن مناسب ازدواج برای دختران از نظر زنان ۲۱ سال و از نظر مردان ۲۰ سال می‌باشد. به عبارت دیگر مردان سن پایین‌تری را برای ازدواج دختران پیشنهاد کرده‌اند. میانگین سن مناسب ازدواج برای پسران از نظر زنان ۲۶ سال و از نظر مردان ۲۵ سال می‌باشد.

۲- میزان استفاده از رسانه‌ها

جدول شماره ۲: نگرش زنان و مردان در مورد میزان استفاده از رسانه‌ها در شهر اصفهان

رسانه مورد استفاده	مردان		زنان		کل	
	زیاد	گاهی به ندرت هیچ	زیاد	گاهی به ندرت هیچ	زیاد	گاهی به ندرت هیچ
میزان استفاده از روزنامه*	۱۹/۴	۲۷/۲	۲۷/۹	۱۵/۵	۹/۷	۳۴/۱
میزان استفاده از مجله**	۹/۶	۳۲/۳	۳۰/۱	۲۷/۹	۳۱/۳	۲۸/۱
میزان استفاده از کتاب	۲۷/۸	۲۹/۵	۲۷/۳	۱۵/۴	۳۲/۴	۲۱/۸
میزان استفاده از ویدئو	۱۵/۴	۲۰/۳	۲۷/۸	۳۶/۶	۱۰/۵	۲۳/۶
میزان استفاده از نوار صوتی	۳۰/۶	۲۶/۶	۲۳	۱۹/۸	۲۶/۶	۲۵/۷

* - بجز مقوله میزان استفاده از روزنامه و مجله در سایر موارد بین مردان و زنان تفاوتی ملاحظه نمی‌شود.

۳- روابط و مشارکتهای اجتماعی

جدول شماره ۳: نوع مشارکت زنان و مردان در فعالیتهای و مؤسسات اجتماعی

شاخصهای آماری قضاوت	مردان		زنان		کل		شرکت در مؤسسات اجتماعی
	بلی	خیر	بلی	خیر	بلی	خیر	
$\chi^2 = 1/74$ $P = 0/03$	۴۴	۵۶	۲۹/۵	۷۰/۱۵	۳۳	۶۷	شرکت در باشگاه ورزشی*
$\chi^2 = 0/004$ $P = 1$	۲۲/۱	۷۷/۹	۲۲/۹	۷۷/۱	۲۲/۵	۷۷/۵	شرکت در انجمنهای علمی - فرهنگی
$\chi^2 = 0/53$ $P = 0/47$	۳۵	۶۵	۳۸/۹	۶۱/۱	۳۲/۸	۶۷/۲	شرکت در انجمن خانه و مدرسه
$\chi^2 = 23/2$ $P = 0$	۲۶/۱	۷۳/۹	۷/۷	۹۲/۳	۱۴/۸	۸۵/۲	شرکت در اتحادیه‌های صنفی**
$\chi^2 = 4/66$ $P = 0/03$	۲۶/۹	۷۳/۱	۱۷/۴	۸۲/۶	۱۸/۹	۸۱/۱	شرکت در فعالیتهای انجمن اسلامی
$\chi^2 = 0/75$ $P = 0/36$	۱۱/۸	۸۸/۲	۸/۷	۹۱/۳	۹/۱	۹۰/۹	شرکت در فعالیتهای جهاد دانشگاهی

همان‌طور که از جدول شماره ۳، ملاحظه می‌شود بین نوع مشارکت زنان و مردان در فعالیت اجتماعی، شرکت در باشگاههای ورزشی و شرکت در اتحادیه‌های صنفی تفاوت وجود دارد.

* - علامت * نشان‌دهنده تفاوت نظر مردان و زنان با توجه به شاخص آماری است. با اطمینان بسیار بالا می‌توان قضاوت نمود که بین دو گروه درباره مقوله مورد نظر تفاوت وجود دارد. / آمار مربع کای χ^2 به منظور قضاوت درباره تفاوت زنان و مردان در موضوع مورد بررسی است. / P سطح معنی‌داری قابل قبول در حوزه علوم انسانی است.

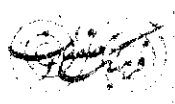
۴- گذران اوقات فراغت

جدول شماره ۴: نحوه گذران اوقات فراغت زنان و مردان در شهر اصفهان

شاخص های آماری	کل				زنان				مردان				نوع گذران اوقات فراغت
	زیاد	گاهی به ندرت	هرگز	کل	زیاد	گاهی به ندرت	هرگز	کل	زیاد	گاهی به ندرت	هرگز	کل	
$\chi^2=8/4$ و $P=0/2$	۲۵	۲۲	۲۹/۲	۲۸	۲۰/۲	۲۳/۱	۲۳/۹	۲۸	۲۹/۵	۲۱	۲۳/۸	۲۸	معاشرت با اقوام و دوستان**
$\chi^2=0/70$ و $P=0/87$	۲۱/۵	۲۳/۳	۲۲/۲	۲۸	۲۰/۵	۲۳/۶	۲۳/۱	۲۸	۲۲/۶	۲۳/۹	۲۰/۲	۲۸	تماشای تلویزیون
$\chi^2=7/48$ و $P=0/48$	۲۳/۸	۲۹/۱	۲۳/۶	۱۳/۵	۲۵/۹	۲۶/۲	۲۲/۷	۱۵	۲۱/۹	۲۱/۶	۲۲/۵	۱۲	گوش دادن به رادیو
$\chi^2=2/79$ و $P=0/42$	۱۲/۲	۳۰/۱	۳۲/۷	۲۲/۱	۱۶/۶	۱۳/۳	۳۲/۳	۱۹/۸	۱۱/۹	۳۰/۶	۲۳/۲	۲۳/۳	مطالعه
$\chi^2=26$ و $P=0$	۲۹	۳۰/۱	۲۶/۱	۱۴/۸	۳۸/۶	۳۱/۲	۲۱/۳	۸/۸	۲۰	۲۹/۱	۳۰/۲	۲۰/۲	ورزش**
$\chi^2=7/4$ و $P=0/48$	۲۸/۱	۳۰/۹	۱۶/۸	۲/۳	۲۹/۳	۳۰/۲	۱۷/۵	۲/۸	۳۷	۳۱/۳	۱۶/۱	۵/۷	رفتن به سینما
$\chi^2=5/5$ و $P=0/12$	۷۰	۱۲/۶	۹/۳	۶/۲	۷۲/۹	۱۱/۹	۸/۷	۲/۶	۶۵/۳	۱۷/۱	۹/۸	۷/۷	رفتن به قهوه خانه
$\chi^2=2/52$ و $P=0/21$	۱۵	۳۲/۳	۳۰/۲	۲۰/۳	۱۷/۲	۲۳/۵	۳۲/۱	۱۷	۱۲/۸	۳۵/۳	۲۸/۵	۲۳/۲	قدم زدن
$\chi^2=8/28$ و $P=0/2$	۱۲/۵	۳۳/۲	۳۷/۱	۱۷/۱	۱۲	۳۰/۲	۲۲/۳	۱۳/۵	۱۱/۲	۳۶/۱	۳۲/۲	۲۰/۶	رفتن به پارک**
$\chi^2=6/95$ و $P=0/7$	۱۲/۲	۳۰/۱	۳۶	۱۹/۶	۱۰/۶	۲۸/۲	۳۹/۸	۲۱/۳	۱۷/۹	۳۱/۹	۳۲/۹	۱۷/۹	رفتن به مسجد
$\chi^2=14/4$ و $P=0/07$	۱۵	۲۲/۶	۳۱/۲	۲۱	۲/۸	۱۶/۸	۳۳/۲	۳۷/۲	۷/۱	۲۸	۲۹/۸	۳۵/۱	استراحت در منزل**
$\chi^2=2/7$ و $P=0/53$	۳۷/۳	۳۲/۸	۱۵/۶	۲/۲	۳۵/۶	۳۵/۵	۱۵/۷	۳/۲	۲۸/۹	۳۰/۳	۱۵/۶	۵/۲	بازدید از موزه و نمایشگاه
$\chi^2=38$ و $P=0$	۲۵/۶	۲۷/۱	۱۵/۶	۱۱/۸	۳۱/۵	۳۰/۶	۲۱	۱۶/۹	۵۸/۹	۲۳/۸	۱۰/۲	۶/۹	انجام کارهای دستی**
$\chi^2=6/06$ و $P=0/11$	۶۶/۷	۱۷/۱	۱۰/۶	۵/۵	۷۰/۵	۱۵/۲	۷/۶	۶/۷	۶۳/۲	۱۸/۸	۱۳/۵	۴/۵	شرکت در انجمن ها و گروهها

۲۴/۳ درصد مردان بیش از سه بار، ۵۰/۵ درصد یک تا دو بار و ۲۵/۲ درصد نیز اظهار داشته اند که اصلاً به مسافرت نرفته اند. در مقایسه، ۱۹ درصد زنان بیش از سه بار، ۵۸/۶ درصد یک تا دو بار به مسافرت رفته اند. ۲۲/۴ درصد نیز اصلاً به مسافرت نرفته اند. مقدار $\chi^2=3/2$ و $p=0/22$ نشان دهنده عدم تفاوت زنان و مردان می باشد.

بر اساس نتایج جدول شماره ۴ شیوه های گذران اوقات فراغت در بین زنان و مردان در موارد معاشرت با اقوام و دوستان، استراحت در منزل، انجام فعالیتهای ورزشی، رفتن به پارک و بوستان، تفاوت وجود دارد. زنان دو فعالیت ذکر شده نخست را در مقایسه با مردان بیشتر انجام می دهند. از لحاظ میزان مسافرت در طول سال

۵- نگرش جنسیتی

تصورات اعضای جامعه نسبت به جنسیت از جمله مقولات فرهنگی است که رابطه قوی تری با مقوله «فرهنگ و جنسیت» دارد. در ذیل نگرشهای جنسیتی مردان و زنان توصیف می شود.

الف) نگرش نسبت به کارکردن خانمها در بیرون از منزل:

بین جنس و میزان موافقت افراد درباره کارکردن زنان در بیرون از منزل رابطه معنی داری مشاهده می شود. در مجموع زنان با این موضوع موافقت بیشتری نشان داده اند. ۴۹/۲ درصد از مردان و ۷۴/۳ درصد زنان با کارکردن زنان در بیرون از منزل موافق بوده اند. (ب) نظر پاسخگویان درباره اهمیت دادن به مرد و زن در جامعه: ۶۸/۲ درصد زنان معتقدند که در جامعه به مردان اهمیت بیشتری داده می شود، اما ۲۲/۱ درصد مردان عقیده دارند که جامعه به زنان بیشتر اهمیت می دهد.

ج- ترجیح جنسیتی با احتمال به دنیا آمدن مجدد ۳۵/۹ درصد زنان ترجیح می دهند که در صورت تولد مجدد مرد به دنیا بیایند. ۸/۸ درصد مردان نیز ترجیح می دهند که در صورت تولد مجدد، زن باشند. ۵۷/۹ درصد مردان اظهار داشته اند که تمایل دارند باز هم مرد به دنیا بیایند. این میزان برای زنان ۳۳/۵ درصد بوده است. از لحاظ آماری $\chi^2 = 41/8$ و $P =$ بیانگر تفاوت معنی دار نظرات آنان است.

د) رابطه لذت از زندگی و نوع جنسیت: نظر زنان با مردان راجع به این موضوع نیز با یکدیگر متفاوت است. ۴۷/۸ درصد زنان معتقدند که مردان از زندگی لذت بیشتری می برند. ۲۳/۴ درصد مردها نیز معتقدند که زنان از زندگی لذت بیشتری می برند.

۶- رضایت اجتماعی

جدول شماره ۵: میزان رضایت زنان و مردان در شهر اصفهان

شاخص آماری	کل			زنان			مردان			میزان رضایت از...
	راضی	ناراضی	ناراضی	راضی	ناراضی	ناراضی	راضی	ناراضی	ناراضی	
$\chi^2 = 0/98$ $P = 0/69$	۱۲/۹	۳۰/۴	۵۲/۸	۱۴/۲	۳۱/۴	۵۵/۵	۱۶/۵	۲۹/۴	۵۴/۱	رضایت از شهر محل زندگی
$\chi^2 = 0/96$ $P = 0/69$	۵/۶	۲۲/۲	۷۰/۲	۶/۴	۲۵/۲	۶۸/۴	۴/۷	۲۲/۳	۷۲	رضایت از وضعیت خانوادگی
$\chi^2 = 2/1$ $P = 0/33$	۲/۴	۲۲/۳	۷۱/۳	۲/۵	۲۷/۳	۶۸/۲	۴/۳	۲۱/۵	۷۴/۲	رضایت از وضعیت سلامتی
$\chi^2 = 6/5$ $P = 0/1$	۶/۸	۳۳/۳	۵/۹	۲/۲	۳۳	۶۴/۸	۱۰/۳	۳۳/۵	۵۶/۲	رضایت از تغذیه خود
$\chi^2 = 2/2$ $P = 0/33$	۱۶/۷	۲۸/۷	۵۲/۶	۱۴/۵	۳۱/۲	۵۲/۳	۱۸/۹	۲۶/۳	۵۴/۸	رضایت از وضعیت مسکن
$\chi^2 = 7/3$ $P = 0/03$	۱۲/۵	۲۹/۷	۳۷/۸	۸/۶	۵۴/۵	۳۶/۸	۱۶/۲	۴۵/۱	۳۸/۷	رضایت از وضعیت مالی
$\chi^2 = 12/2$ $P = 0/001$	۲/۹	۲۲/۱	۳۶/۹	۱۴/۴	۲۶/۹	۳۹/۷	۲۸/۲	۳۷/۵	۳۴/۳	رضایت از شانس و اقبال در زندگی
$\chi^2 = 3/3$ $P = 0/19$	۸/۳	۳۶	۵۵/۷	۵/۷	۳۷/۲	۵۶/۹	۱۰/۶	۳۴/۸	۵۴/۶	رضایت از زندگی به طور کلی

جدول شماره ۶: ویژگیهای ملی ایرانیان از نظر مردان و زنان در شهر اصفهان

شاخص‌های آماری	کل				زنان				مردان				ویژگیها
	زیاد تا حدودی کم هرگز				زیاد تا حدودی کم هرگز				زیاد تا حدودی کم هرگز				
$\chi^2 = 0.52$ P = 0.14	7/8	22/8	51/5	15/9	5/5	22	56/2	12/3	10	25/7	27	17/3	گذشت
$\chi^2 = 3.27$ P = 0.35	12/3	21/2	28/3	7/9	12/3	27/3	21/5	8/8	12/3	25/2	25/2	7	راستگویی
$\chi^2 = 6.52$ P = 0.09	2/7	28/2	26/7	20/1	2/7	23/8	52/6	19/1	2/8	22/9	21/2	21/1	پابندی به اخلاق
$\chi^2 = 5.13$ P = 0.16	3/8	21/7	22/9	19/6	2/3	20/2	29/3	18	5/2	22/9	20/7	21/2	فعال بودن
$\chi^2 = 2.02$ P = 0.39	15/2	27/8	26	10/8	12/8	21/1	25/2	8/6	15/9	22/8	26/6	12/8	کمرویی
$\chi^2 = 2.87$ P = 0.43	7/2	22/8	28/6	21/2	6/1	23/1	22	28/8	8/2	22/5	25/5	23/8	تنبیل بودن
$\chi^2 = 6.23$ P = 0.09	8/7	25/1	25/9	20/2	7/1	22/9	21/6	26/2	10/1	25/2	20/7	23/9	تکرو بودن
$\chi^2 = 5.88$ P = 0.12	5/3	20/1	27/5	27	2/7	16/6	22/7	26	5/9	23/5	22/6	28	خودخواهی
$\chi^2 = 2.17$ P = 0.37	2/2	19/2	22	22/2	2/3	21/3	21/9	22/2	2/6	17/2	26/1	22	درو بودن
$\chi^2 = 2.89$ P = 0.18	2/5	12/6	28/2	52/6	1/2	15	29	52/6	5/2	12/2	27/7	52/7	متقلب بودن

که میزان رضایت زنان از مردان بیشتر بوده است. بر اساس نتایج جدول شماره ۶، بین نظرات زنان و مردان تفاوتی وجود ندارد. نکته مهم در این میان، نگرش نسبتاً منفی پاسخگویان نسبت به شخصیت اساسی ایرانیان می‌باشد. در درازمدت این موضوع می‌تواند به عنوان تهدیدی برای مصالح ملی محسوب شود.

بر اساس نتایج جدول شماره ۵ بین نظرات زنان و مردان در ابعادی چون «رضایت از تغذیه خود» تفاوت وجود دارد. میزان رضایت زنان در مقایسه با مردان بیشتر بوده است. رضایت از شانس و اقبال فرد در زندگی و رضایت از وضعیت مالی نیز مشابه حالت ذکر شده در بالا بوده است. در جمع‌بندی باید گفت

جدول شماره ۷: تضاد در باره عقاید و باورها از نظر پاسخگویان زن و مرد در شهر اصفهان

شاخصهای آماری	کل			زنان			مردان			عقاید و باورها
	موافق	تاحدی موافق	مخالف	موافق	تاحدی موافق	مخالف	موافق	تاحدی موافق	مخالف	
$\chi^2=7/62$ $P=0/07$	9/8	22/1	66	7/8	29/8	62/2	11/7	18/9	69/4	دنیال پول بودن مردم در این روزها*
$\chi^2=0/87$ $P=0/68$	25/3	32/1	22/6	27/1	31/9	21	22/6	32/3	22/1	موقفیت همیشگی پولدارها
$\chi^2=5/11$ $P=0/08$	69/1	13/2	17/5	71/9	14/8	13/3	66/5	12/1	21/2	عدم نیاز به کار به علت پولدار بودن
$\chi^2=12/62$ $P=0/001$	32	22/1	25	28/1	25/7	36/1	26/2	20/6	52/3	ترجیح کار خصوصی نسبت به کار دولتی*
$\chi^2=1/52$ $P=0/46$	10/1	25/3	62/6	8/5	22/5	67	11/7	26	62/3	انجام کارها بر اثر پارتی بازی
$\chi^2=5/10$ $P=0/08$	1/3	1/3	1/3	33/7	38	28/3	32/2	28/9	26/8	رمز موقفیت بر اثر پررویی
$\chi^2=2/22$ $P=0/18$	69	17/2	13/5	65/3	20/7	12/1	72/6	12/3	12	به فکر خود بودن در این دنیا
$\chi^2=0/16$ $P=0/002$	13/6	10/2	76/2	8/6	12/9	78/6	18/2	7/6	72	باز نکردن مشت خود پیش هر کس*
$\chi^2=2/31$ $P=0/32$	11/7	26/7	61/6	9/3	27/6	62/1	12	25/8	60/2	تنهار شدن انسانها در دوران فعلی
$\chi^2=1/75$ $P=0/32$	13/1	22/2	62/7	12/5	26	61/5	13/6	20/6	65/8	سختی در یافتن دوست صمیمی
$\chi^2=9/72$ $P=0/007$	16/9	19/1	62	13/2	22/6	62/1	20/2	13/7	65/8	عدم اطاعت از هر قانون
$\chi^2=2/57$ $P=0/17$	27/2	21/7	21/1	50/7	22/5	26/8	22	20/9	25/1	دادن پاسخ زور در مقابل عمل
$\chi^2=11/15$ $P=0/002$	12/2	22/3	52/2	9/8	29/2	61	18/6	25	26/5	از بین رفتن عاطفهها در زندگی امروز*
$\chi^2=5/22$ $P=0/07$	26/1	30	22/9	25/2	25	19/8	26/9	25/5	27/6	خوشبخت تر بودن نسل آینده نسبت به....
$\chi^2=2/82$ $P=0/09$	18/2	30	51/7	12/2	30/7	55/2	22/2	29/2	28/2	تأثیر شانس در زندگی

بر اساس نتایج جدول شماره ۷ نظر مردان با زنان در مواردی که با * مشخص شده است با یکدیگر تفاوت دارد.

جدول شماره ۸: میزان اهمیت ارزشهای اجتماعی از نظر مردان و زنان در شهر اصفهان

شاخص آماری	کل			زنان			مردان			ارزش اجتماعی
	مهم	تاحدی	مهم	مهم	تاحدی	مهم	مهم	تاحدی	مهم	
$\chi^2 = 5/61$ P = 0/1	۲۰/۷	۳۶/۳	۳۳	۱۹/۷	۵۱/۹	۲۸/۳	۲۱/۶	۲۱	۳۷/۳	اهمیت مقام در زندگی
$\chi^2 = 5/94$ P = 1/05	۲۷/۳	۴۸/۷	۲۳/۹	۲۲/۵	۵۴/۸	۲۰/۷	۳۰	۲۳/۲	۲۶/۹	اهمیت شهرت در زندگی**
$\chi^2 = 0/78$ P = 0/68	۱/۸	۶/۹	۹۱/۳	۲/۳	۷/۳	۹۰/۳	۱/۳	۶/۵	۹۲/۲	اهمیت آبرو در زندگی
$\chi^2 = 5/37$ P = 1/07	۲	۱۰/۶	۸۷/۳	۰/۹	۸/۲	۹۰/۹	۳	۱۲/۸	۸۴/۲	اهمیت درستکاری
$\chi^2 = 7/62$ P = 1/02	۲/۵	۲۶/۶	۷۰/۹	۰/۵	۲۸/۳	۷۱/۲	۲/۲	۲۴/۹	۷۰/۷	اهمیت علم و دانش**
$\chi^2 = 13/28$ P = 1/001	۷/۳	۵۹/۹	۳۲/۷	۶/۹	۶۸/۳	۲۲/۸	۷/۸	۵۱/۹	۴۰/۳	اهمیت ثروت در زندگی**
$\chi^2 = 1/07$ P = 0/98	۱/۲	۵/۳	۹۳/۳	۱/۲	۵/۲	۹۳/۲	۱/۳	۵/۲	۹۳/۲	اهمیت سلامتی در زندگی

همان‌طور که از جدول شماره ۹ مستفاد می‌شود، بین میزان انجام اعمال مذهبی زنان با مردان در برخی از زمینه‌ها تفاوت وجود دارد، زنان نسبت به مردان بیشتر در مجالس روضه شرکت می‌کنند. همچنین میزان زیارت آنان از اماکن مذهبی بیشتر بوده و بیشتر نذر و نیاز انجام داده‌اند.

بر اساس نتایج جدول شماره ۸ درجه اهمیت ارزش «اشتهار در زندگی» نزد زنان و مردان متفاوت است. به طوری که زنان در مقایسه با مردان اهمیت بیشتری به این موضوع داده‌اند. ارزش علم و ثروت نیز نزد مردان مهمتر از زنان تلقی شده است.

۱۰- رفتارهای مذهبی

جدول شماره ۹: انجام اعمال مذهبی توسط مردان و زنان در شهر اصفهان

شاخص آمار	کل			زنان			مردان			رفتار مذهبی			
	زیاد	گاهی	به ندرت	زیاد	گاهی	به ندرت	زیاد	گاهی	به ندرت				
$\chi^2 = 15/95$ P = 1/001	۸/۲	۲۷/۸	۳۶/۲	۱۷/۸	۲/۷	۲۲/۹	۵۲/۵	۱۸/۹	۱۳/۶	۳۰/۶	۲۰/۱	۱۶/۷	شرکت در مجالس روضه**
$\chi^2 = 3/3$ P = 1/50	۱۳/۴	۳۰/۱	۳۷/۶	۱۸/۷	۱۱	۳۱/۱	۳۶/۵	۲۱	۱۵/۶	۲۹	۴۸/۵	۱۶/۵	شرکت در نماز جماعت مسجد
$\chi^2 = 15/57$ P = 1/001	۸	۲۵/۲	۲۸/۹	۱۷/۹	۳/۲	۲۲	۵۳/۲	۱۹/۵	۱۲/۸	۲۶/۳	۴۲/۵	۱۶/۳	زیارت اماکن مذهبی**
$\chi^2 = 17/8$ P = 1/001	۲/۹	۲۰/۹	۳۷/۸	۳۶/۲	۳/۲	۲۰/۵	۳۱/۲	۲۵	۶/۷	۲۱/۳	۲۲	۲۷/۶	انجام نذر و نیاز**
$\chi^2 = 6/2$ P = 1/0	۲۴/۲	۳۷/۱	۲۸/۶	۱۰/۱	۱۹/۲	۳۸/۲	۳۱/۱	۱۱/۲	۲۸/۹	۳۶	۲۶/۳	۸/۸	شرکت در دعای کمیل
$\chi^2 = 8/77$ P = 1/07	۵/۳	۵/۸	۱۱/۳	۷/۵	۳/۳	۷/۱	۸/۵	۸۰/۶	۷/۲	۲/۵	۱۴	۷۲/۳	پرداخت فطریه سالانه

جدول شماره ۱۰: باورها و پندارهای زنان و مردان در شهر اصفهان

شاخصهای آماری	کل		زنان		مردان		باورها و پندارها			
	مهم	تاحدی مهم	مهم	تاحدی مهم	مهم	تاحدی مهم				
$\chi^2 = 0/25$ P = 0/88	۱۵/۳	۲۹/۸	۵۲/۹	۱۲/۶	۲۹/۶	۵۵/۹	۱۶/۱	۳۰	۵۳/۹	مقدر بودن روزی هر کس به قدر قسمت او
$\chi^2 = 6/67$ P = 0/05	۱۰/۲	۳۰/۷	۵۹/۱	۶/۶	۳۰/۷	۶۲/۷	۱۳/۶	۳۰/۷	۵۵/۷	تأثیر قضا و قدر در زندگی*
$\chi^2 = 2/1$ P = 0/13	۵۲/۷	۱۶/۷	۲۸/۶	۵۹/۳	۱۶/۳	۲۲/۳	۵۰/۳	۱۷/۱	۳۲/۵	حالت نگری و فکر نکردن به فردا
$\chi^2 = 0/28$ P = 0/87	۱۳/۷	۲۹/۷	۵۶/۶	۱۲	۲۸/۵	۵۷/۵	۱۳/۳	۳۰/۸	۵۵/۸	بد ذات بودن بعضی از مردم
$\chi^2 = 3/5$ P = 0/17	۱۷/۶	۳۷	۲۵/۳	۱۲/۱	۳۸	۲۷/۹	۲۰/۹	۳۶	۴۳/۱	بدشانس بودن بعضی از مردم
$\chi^2 = 12/5$ P = 0/001	۱۶/۷	۲۳/۳	۵۹	۱۱/۳	۲۹/۹	۵۸/۸	۲۲/۱	۱۸/۸	۵۹/۲	ترسیدن از چشم زخم*

مردان بیشتر به این باور بوده‌اند. همچنین باورداشت ترس از چشم زخم نزد زنان مهمتر از مردان می‌باشد.

همان‌طور که در جدول شماره ۱۰ ملاحظه می‌شود باورداشت زنان و مردان راجع به مؤثر بودن قضا و قدر در زندگی متفاوت است. زنان در مقایسه با

۱۲- آگاهیهای اجتماعی

جدول شماره ۱۱: چگونگی آگاهی زنان و مردان درباره موضوعات اجتماعی در شهر اصفهان

شاخصهای آماری	کل		زنان		مردان		نوع آگاهی
	درست	غلط	درست	غلط	درست	غلط	
$\chi^2 = 0/58$ P = 0/45	۲۲/۹	۷۷/۱	۲۶/۷	۷۳/۳	۲۱/۸	۷۸/۲	اطلاع از رقم کل جمعیت ایران
$\chi^2 = 0$ P = 1	۴۷/۳	۵۲/۷	۴۷/۷	۵۲/۳	۴۷/۵	۵۲/۵	تعداد جمعیت شهر اصفهان
$\chi^2 = 0/9$ P = 0/76	۲۷/۵	۷۲/۵	۲۹	۷۱	۲۶/۷	۷۳/۳	اطلاع از توسی بودن فردوسی
$\chi^2 = 1/01$ P = 0/93	۱۸/۷	۸۱/۳	۱۸/۶	۸۱/۴	۱۹/۷	۸۰/۳	بیشتر بودن مساحت آمریکا نسبت به انگلستان
$\chi^2 = 2/0$ P = 0/16	۹/۲	۹۰/۸	۱۰/۱	۸۹/۹	۵/۲	۹۴/۷	واقع بودن شهر مکه در عربستان
$\chi^2 = 0/02$ P = 0/88	۵/۴	۹۴/۶	۶/۳	۹۳/۸	۵/۲	۹۴/۸	تعلق شهر اصفهان به استان اصفهان
$\chi^2 = 3/05$ P = 0/08	۲۶/۹	۷۳/۱	۲۱/۶	۷۸/۴	۳۲/۵	۶۷/۵	تعداد نمایندگان شهر اصفهان در مجلس
$\chi^2 = 0$ P = 1	۱۰/۱	۸۹/۹	۱۰/۴	۸۹/۶	۹/۸	۹۰/۲	دوره ریاست جمهوری

همان‌طور که از جدول شماره ۱۱ مستفاد می‌شود. نادرست بودن اطلاعات سهم قابل ملاحظه‌ای از زنان و مردان ساکن در شهر اصفهان از جمعیت شهر اصفهان، تعداد نمایندگان شهر اصفهان، قابل تأمل است. حدود ۱۰ درصد نیز از دوره ریاست جمهوری اطلاع درستی ندارند. در مجموع بر اساس شاخص آماری بین سطح آگاهی زنان و مردان با یکدیگر تفاوتی وجود ندارد.

بحث و نتیجه‌گیری

در عرصه حیات شاید بتوان نوع جنس موجود زنده را به عنوان یکی از طبیعی‌ترین موارد تلقی کرد. نظام خلقت برای بقای خود مستلزم جنس مؤنث و مذکر می‌باشد. خداوند علیم با حکمت خویش در تمامی وجوه هستی این مهم را تحقق بخشیده است تا کلیه موجودات با زیستن در کنار یکدیگر از حیات کاملی بهره‌مند باشند.

در بین مخلوقات موجود انسانی به لحاظ زیستی و روانی در بین موجودات از موقعیت خاصی برخوردار است. موجود انسانی در بدو تولد از ضعیف‌ترین و ناتوان‌ترین مخلوقات الهی است که به مراقبت‌های زیادی نیاز دارد. مراقبت از پدر، مادر یا پرستار نوزاد شروع می‌شود. این نیاز در دوره جوانی و میانسالی کاهش یافته و در دوره کهنسالی تشدید می‌شود. شدت و نوع مراقبت‌های انجام شده تحت تأثیر عوامل مختلفی است. فرآیند مراقبت در دوره نوزادی، کودکی و نوجوانی بستگی به نوع جنس فرزند دارد. الگوهای تربیت فرزند که خانواده‌ها مطرح می‌کنند، به شدت تحت تأثیر نظام فرهنگی و نظام اجتماعی است. خانواده‌ها با فرزندان خود بر حسب جنسیت آنان رفتارهای متفاوتی را انجام می‌دهند. فرزندان در جریان اجتماعی شدن جنسیت خود را تشخیص می‌دهند و الگوهای رفتاری متناسب با جنسیت خویش را فرا می‌گیرند. پدر و مادر و نزدیکان کودک هر کدام با تشویق و تنبیه‌های مختلف، نظام ارزشی

و هنجاری متناسب را به کودکان یاد می‌دهند. به تدریج کودک ارزشها و هنجارها را در خود درونی کرده و در طول زندگی بدان عمل می‌کند. کودک با آمدن به مدرسه به تمایزهای جنسیتی خود بیشتری می‌برد و سعی می‌کند متناسب با انتظارات نظام هنجاری گروه‌های همسال خود عمل نماید. همزمان با توسعه آگاهی و بینش‌های نظام آموزش رسمی و غیررسمی، نوجوانان در گروه‌های اجتماعی قرار می‌گیرند که جنسیت در آنها نقش مهمی دارد. خلاصه آنکه فرد طی شیوه‌های پرورش فرزند در ابعاد جسمی، روانی و اجتماعی که در خانواده استفاده می‌شود به جنسیت خود پی می‌برد و با قرارگرفتن در گروه‌های همسال، نقش‌های جنسیتی را به طور، دقیقتر فرا می‌گیرد. با ورود به مدرسه فرد بیشتر از هویت جنسی خود آگاه می‌شود و با آموزش‌هایی که نظام تعلیم و تربیت رسمی و وسایل ارتباط جمعی به خصوص تلویزیون اعمال می‌کند،

مراسم با شکوه هنگام ازدواج، اظهار نظر پدر و مادر در امور فرزندان پس از ازدواج، اجرای برنامه تنظیم خانواده و بیشتر بودن سن مرد از سن زن در هنگام ازدواج و تعداد مناسب فرزندان با یکدیگر تفاوتی ندارد. سن مناسب ازدواج برای دختران و پسران از جمله مواردی است که از نظر زنان و مردان اندکی متفاوت است.

● میزان استفاده از رسانه‌ها

در مقوله میزان استفاده از رسانه‌ها در مواردی چون، استفاده از مجله، کتاب، ویدئو، نوارهای صوتی بین زنان و مردان تفاوتی وجود ندارد. مردان در مقایسه با زنان بیشتر از روزنامه استفاده کرده‌اند.

● روابط و مشارکت اجتماعی

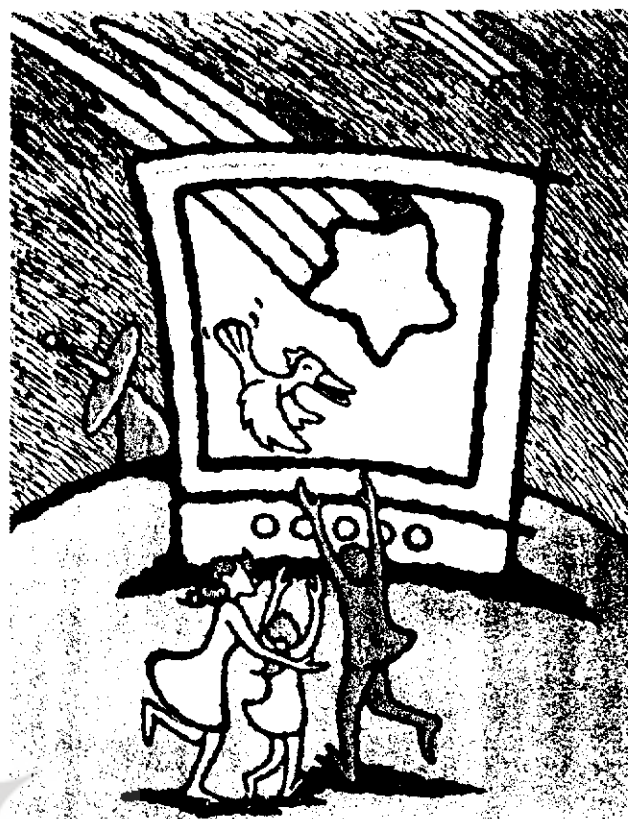
در بحث روابط و مشارکتهای اجتماعی، میزان مشارکت در انجمنهای علمی-فرهنگی، انجمن خانه و مدرسه، فعالیتهای جهاد دانشگاهی بین زنان و مردان تفاوتی وجود ندارد. شرکت در اتحادیه‌های صنفی، شرکت در فعالیتهای ورزشی بین زنان و مردان متفاوت است.

● گذران اوقات فراغت

نحوه گذران اوقات فراغت زنان و مردان در مواردی چون تماشای تلویزیون، گوش دادن به رادیو، مطالعه، رفتن به سینما، رفتن به قهوه‌خانه و کافه، قدم زدن، رفتن به پارک، رفتن به مسجد، بازدید از موزه و نمایشگاه، مسافرت و شرکت در انجمنها و گروهها تفاوتی ندارد. اما میزان معاشرت با اقوام و دوستان، انجام فعالیتهای ورزشی، استراحت در منزل، انجام کارهای دستی نزد مردان و زنان متفاوت است.

● نگرشهای جنسیتی

نگرشهای جنسیتی زنان و مردان در مواردی چون کار کردن خانمها در بیرون از منزل، اهمیت دادن به مرد و زن در جامعه، ترجیح جنسیتی با احتمال به دنیا آمدن دوباره، لذت از زندگی و نوع جنسیت با یکدیگر متفاوت است.

و نیز ارتباطات اجتماعی با دیگر افراد در زمینه‌های مختلف، نظام ارزشی و هنجاری یا به عبارت بهتر فرهنگ در او شکل می‌گیرد. رسوخ فرهنگ در فرد در قالب عناصر گوناگونی چون نگرشها، ارزشها، باورداشتهای و عقاید و رفتارها عملی می‌شود.

در صفحات پیش مهمترین یافته‌های مطالعه میدانی انجام شده از نظر مردان و زنان بالاتر از ۱۶ سال، ساکن در شهر اصفهان مطرح گردید. در ذیل به طرح تفاوتهای فرهنگی در دوازده موضوع می‌پردازیم.

● نگرش درباره ازدواج و خانواده

نگرشهای زنان و مردان در مقوله ازدواج و خانواده در مواردی چون؛ وجود مهریه برای ازدواج، لزوم جهیزیه کافی برای ازدواج، وجود جشن نامزدی، معاشرت دختر و پسر قبل از ازدواج، ازدواج مرد با بیش از یک زن، ازدواج با اقوام نزدیک، لزوم رضایت پدر و مادر در هنگام ازدواج، برگزاری

● رضایت اجتماعی

اهمیت آبرو در زندگی، اهمیت درستکاری در زندگی، اهمیت سلامتی در زندگی از نظر زنان و مردان تفاوتی ندارد.

در مورد مقوله رضایت اجتماعی در مواردی چون؛ رضایت از شهر محل زندگی، وضعیت خانوادگی، سلامتی، مسکن و رضایت از زندگی به طور کلی نزد زنان و مردان تفاوتی وجود ندارد.

● رفتارهای مذهبی

زنان و مردان از نظر شرکت در مجالس روضه خوانی، زیارت از اماکن مذهبی، انجام نذر و نیاز با یکدیگر تفاوت دارند.

رضایت از وضعیت تغذیه، وضعیت مالی، شانس و اقبال آنان در زندگی بین زنان و مردان متفاوت است.

از نظر شرکت در نماز جماعت مسجد، شرکت در دعای کمیل، پرداخت فطره سالیانه، زنان و مردان تفاوتی ندارد.

● نگرش درباره ویژگیهای ملی ایرانیان

در مورد مقوله نگرش درباره ایرانیان در ابعادی چون میزان گذشت، راستگوبودن، پایبندی به اخلاق، فعال بودن، کمروبی، تنبل بودن، تکرو بودن، خودخواهی، دو رو بودن، متقلب بودن بین زنان و مردان تفاوتی وجود ندارد.

● باورها و پندارها

نظر زنان و مردان در باورداشت‌هایی چون «مقدر بودن روزی هر کس به قدر قسمت او»، «حال‌نگری و فکر نکردن به فردا»، «بذات بودن بعضی از مردم»، «بد شانس بودن بعضی از مردم» با یکدیگر تفاوت ندارد. اما در باورداشت‌هایی چون «معین بودن سرنوشت اشخاص در زندگی از قبل»، «مؤثر بودن قضا و قدر در زندگی»، «ترسیدن از چشم بد» زنان و مردان با یکدیگر متفاوت هستند.

● عقاید و باورها

در مورد عقایدی چون «به دنبال پول بودن مردم»، «موفقیت همیشگی پولدارها»، «عدم احتیاج به کار به دلیل پولدار بودن»، «انجام شدن کارها با پارتی بازی»، «رمز موفقیت بر اثر پررویی»، «صرفاً به فکر خود بودن»، «تنها شدن انسانها در دوره فعلی نسبت به سالهای گذشته»، «پیدا نشدن دوست صمیمی در دنیای امروزه»، «اطاعت از قانون»، «پاسخ زور در مقابل عمل زور»، «خوشبخت تر بودن نسلهای آینده نسبت به نسل فعلی»، «مهم بودن شانس در زندگی» بین زنان و مردان تفاوتی وجود ندارد. اما نگرش زنان و مردان در مواردی چون ترجیح کار خصوصی نسبت به کار دولتی، باز نکردن مشت خود پیش هر کس، از بین رفتن عاطفه بر اثر زندگی ماشینی با یکدیگر متفاوت است.

● آگاهیهای اجتماعی

در مورد سطح آگاهیهای اجتماعی مردان و زنان تفاوتی وجود ندارد.

منابع

اسماعیلی، رضا. بررسی نگرشها و رفتارهای اجتماعی - فرهنگی مردم شهر اصفهان، دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی استان اصفهان، سال ۱۳۷۹.
ریترز، جرج. نظریه‌های جامعه‌شناسی در دوران معاصر، ترجمه محسن ثلاثی، انتشارات علمی، سال ۱۳۷۰.
محسنی، منوچهر. بررسی نگرشها و رفتارهای اجتماعی - فرهنگی در ایران، دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی، سال ۱۳۷۴.
یونسکو، فرهنگ و توسعه، ترجمه نعمت‌الله فاضلی، انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سال ۱۳۷۶.

● ارزشهای اجتماعی

ارزشهای زنان و مردان در مواردی چون اهمیت اشتها در زندگی، اهمیت علم و دانش، اهمیت ثروت در زندگی، با یکدیگر متفاوت است از لحاظ اهمیت ارزشهای اجتماعی، ارزشهایی چون